

POSTANOWIENIE

18 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Jacek Grela

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 18 października 2023 r. w Warszawie
zażalenia I. K. i M. Z.

na wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku

z 12 stycznia 2023 r., V ACa 1156/22,

w sprawie z powództwa I. K. i M. Z.

przeciwko Bank spółce akcyjnej w G.

o ustalenie i zapłatę,

**uchyla zaskarżony wyrok, pozostawiając rozstrzygnięcie
o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu
kończącym postępowanie w sprawie.**

[S.J.]

UZASADNIENIE

I. K. i M. Z. domagali się ustalenia nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytu łączącej strony postępowania, zasądzenia od Banku S.A. w G. na ich rzecz 391 788,82 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 25 listopada 2019 r. do dnia zapłaty, zgłaszając także opisane w piśmie procesowym z 29 października 2021 r. roszczenia ewentualne.

Sąd Okręgowy w Gdańsku wyrokiem z 30 czerwca 2022 r. ustalił, że umowa kredytu zawarta między powodami a poprzednikiem prawnym pozwanego jest nieważna, zasądził od pozwanego na rzecz każdego z powodów po 195 894,41 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 25 listopada 2019 r. do dnia zapłaty oraz oddalił powództwo w zakresie odnoszącym się do solidarności powodów.

Wyrokiem z 12 stycznia 2023 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku uchylił wyrok Sądu Okręgowego i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania.

Sąd drugiej instancji ustalił, że powodowie jako konsumenci oraz poprzednik prawny pozwanego 29 grudnia 2006 r. zawarli umowę kredytu indeksowanego kursem CHF, wskazując na jej istotne postanowienia, w tym odnoszące się do kursów walut podanych w tabeli kursów kupna/sprzedaży walut banku i sposobu ich ustalenia. Zgodnie z treścią § 11 ust. 3 umowy kredytobiorcy oświadczyli, że postanowienia niniejszej umowy zostały z nimi indywidualnie uzgodnione, jednak bank korzystał z szablonu umowy kredytu, którego zapisy nie podlegały negocjacjom. Powodowie zwrócili się do doradcy kredytowego z wnioskiem o zmianę postanowień umowy, jednakże otrzymali informację, że zmiana taka nie jest możliwa.

Równocześnie ze złożeniem wniosku kredytowego powodowie złożyli oświadczenie, zgodnie z którym przedstawiono im ofertę kredytu w złotych polskich, a oni wybrali kredyt w walucie obcej, będąc uprzednio informowanymi o ryzykach związanych z zaciągnięciem kredytu w walucie obcej.

Powodowie chcąc zawrzeć umowę korzystali z usług pośrednika finansowego, który poinformował ich, że nie mają oni zdolności kredytowej do

zawarcia umowy w walucie polskiej oraz że najbardziej dla nich opłacalny jest kredyt indeksowany do CHF. Doradca finansowy przedstawił im wykres kursu CHF przez okres 30 lat, z którego wynikało, że waluta ta ulegała minimalnym wahaniom; zapewnił ich, że kurs ten nie ulegnie gwałtownej zmianie, jednocześnie nie wyjaśnił im na czym polega indeksacja kredytu, ani w jaki sposób bank ustala i stosuje kursy waluty.

Wypłata kredytu w wysokości 372 646,79 zł nastąpiła w transzach, zaś powodowie uiścili na rzecz banku z tytułu spłaty kredytu, w okresie od 4 stycznia 2007 r. do 3 lipca 2020 r., łącznie 399 067,68 zł.

Strony zawarły kilka aneksów do umowy, dotyczących zwiększenia kwoty kredytu i jego restrukturyzacji. Kilkakrotnie zwracali się także do banku o udzielanie wakacji kredytowych. Powodowie nie są małżeństwem, pozostają w stosunku konkubinatu.

Sąd Apelacyjny uznał, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy.

Sąd drugiej instancji wskazał, że uzależnienie sposobu waloryzacji świadczeń stron od dowolnie ustalanego przez jedną nich wskaźnika, wskazuje na abuzywność takiego postanowienia umownego, jednakże stwierdzenie to, nie wyczerpuje rozpoznania istoty przedmiotowej sprawy, skoro niewątpliwie konstruując ten wskaźnik strony odwołały się również do miernika obiektywnego, jakim pozostaje średni kurs waluty publikowany przez NBP, a nadto w odpowiednim Regulaminie pozwany dokonał pewnej obiektywizacji sposobu ustalania marży.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że o ile Sąd *a quo* ponownie rozpoznając sprawę dojdzie do przekonania, że dla oceny abuzywności przedmiotowych klauzul nie ma znaczenia Regulamin ustalania kursu kupna/sprzedaży, to rozpoznanie istoty sprawy, z uwagi na złożony charakter wskaźnika waloryzacyjnego zastosowanego w umowie, wymagać będzie również oceny, czy możliwe – w świetle art. 385¹ § 1 i § 3 k.c. w zw. z art. 2, art. 3 ust. 1 i 2 oraz art 6 ust. 1 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich - pozostaje ustalenie, że nie wiąże stron jedynie część klauzuli waloryzacyjnej dotycząca ustalonej przez

pozwany bank marży, stanowiącej jej element, przy pozostawieniu jednoznacznego postanowienia odnoszącego się do średniego kursu NBP.

Sąd *ad quem* wskazał, że przedmiotem ostatecznie sformułowanego roszczenia powodów było między innymi ustalenie nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytu, podczas gdy treść zaskarżonego wyroku w odniesieniu do żądania ustalenia dotyczy stwierdzenia nieważności umowy kredytowej, z której ten stosunek prawny wynikał. W zakresie powództwa o zapłatę powodowie sformułowali żądanie zasądzenia od pozwanego na ich rzecz solidarnie 391 788,82 zł, zaś Sąd pierwszej instancji ustalając, że kwota ta mieści się w zakresie świadczeń, jakie powodowie spełnili na rzecz banku jako świadczenia nienależne, zasądził na rzecz każdego z nich połowę dochodzonej kwoty, ograniczając się do stwierdzenia, że roszczenie powodów można uznać za podzielne i wskazania na przepis art. 379 k.c. Skoro Sąd pierwszej instancji doszedł do przekonania, że powodowie spełniali na rzecz pozwanego świadczenia nienależne, a nie łączyła ich i nie łączy wspólność majątkowa, to, co do zasady, każdemu z nich przysługuje własne, odrębne roszczenie o zwrot tego świadczenia w takiej wysokości w jakiej każdy z nich je spełnił. Uzasadnienie odmiennego w tym zakresie wniosku, nie może ograniczać się jedynie do stwierdzenia, że dochodzone przez powodów świadczenie, jako świadczenie pieniężne, ma charakter podzielny.

Powyższe orzeczenie zaskarżyli zażaleniem powodowie, zarzucając naruszenie:

1. przepisów postępowania, tj. art. 386 § 4 k.p.c., polegające na bezzasadnym przyjęciu, że zachodzą przesłanki do uznania, iż Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy, podczas gdy dokonał oceny abuzywności kwestionowanych przez nich postanowień umownych i doszedł przy tym do odmiennych wniosków, niż Sąd Apelacyjny;
2. przepisów postępowania, tj. art. 386 § 4 k.p.c., polegające na uchyleniu wyroku, podczas gdy z analizy akt wynika, iż Sąd pierwszej instancji przeprowadził w toku postępowania te dowody, które uznał za istotne z punktu widzenia rozstrzygnięcia;
3. prawa materialnego, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, tj. art. 385¹ § 1 zd. 1 k.c. przez nieprawidłowe oparcie wyroku kasatoryjnego

na stwierdzeniu, że odmienna ocena klauzul umownych czy wspomnianego przez Sąd Apelacyjny Regulaminu określającego sposób obliczenia marży, który nie był częścią umowy, mogłaby w zaskarżonym wyroku wywołać dla powodów odmienny skutek niż stwierdzenie nieważności umowy.

We wnioskach skarżący domagali się uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania apelacji strony pozwanej wraz z zasądzeniem od pozwanego na ich rzecz kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie okazało się uzasadnione, choć błędny był wniosek o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W orzecznictwie podkreśla się, że w postępowaniu toczącym się w wyniku zażalenia złożonego na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. na orzeczenie kasatoryjne Sądu drugiej instancji, Sąd Najwyższy bada tylko czy wystąpiły wskazane przez ten Sąd przesłanki uchylenia zaskarżonego wyroku, którymi są: nieważność postępowania przed sądem pierwszej instancji, nierozpoznanie przez ten sąd istoty sprawy oraz sytuacja, gdy wydanie wyroku przez sąd drugiej instancji wymagałoby przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Przedmiotem oceny Sądu Najwyższego nie mogą być inne kwestie, w szczególności dotyczące oceny zasadności roszczenia ani merytorycznego badania stanowiska prawnego sądu drugiej instancji, jak również badania prawidłowości zastosowania przepisów prawa procesowego, które nie odnoszą się ściśle do wskazanych podstaw uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji. Omawiane zażalenie nie jest bowiem środkiem prawnym służącym kontroli materialnoprawnej podstawy wyroku ani prawidłowości zastosowania przepisów prawa procesowego, niezwiązanych z podstawami kasatoryjnymi. Środek ten jest skierowany przeciwko uchyleniu wyroku i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania, a więc ocenie może być poddany jedynie ewentualny błąd sądu odwoławczego przy kwalifikowaniu określonej sytuacji procesowej jako odpowiadającej powołanej podstawie kasatoryjnej (zob. m.in. postanowienia SN: z 12 grudnia 2013 r., V CZ 75/13; z 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, OSNC 2013, nr 3, poz. 41; z 16 maja 2013 r., IV CZ 31/13; z 21 czerwca 2013 r., I CZ 48/13 i z 18 stycznia 2018 r., V CZ 94/17).

Sąd drugiej instancji uznał, że Sąd *a quo* nie rozpoznał istoty sprawy.

Powszechnie przyjmuje się w judykaturze, że do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy zaniechał on zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, iż istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie lub uniemożliwiająca badanie podniesionego zarzutu (zob. wyrok SN z 26 kwietnia 2018 r., I CSK 408/17).

W okolicznościach rozpoznawanej sprawy nie zachodzi taka sytuacja, z której wynikałoby, że Sąd pierwszej instancji zaniechał rozpoznania istoty sprawy. Sąd bowiem dokonał analizy określonych roszczeń. Jeżeli zdaniem Sądu *ad quem* rozstrzygnięcie w tym zakresie było błędne, powinien rozpoznać je reformatoryjnie. Na marginesie trzeba zwrócić uwagę, że aktualnie została już wytyczona dominująca linia orzecznicza w tzw. sprawach frankowych [zob. m.in. wyroki SN: z 18 maja 2022 r., II CSKP 972/22; z 18 maja 2022 r., II CSKP 1030/22; z 17 marca 2022 r., II CSKP 474/22 oraz wyrok TSUE z 8 września 2022 r. (C-80/21, C-81/21, C-82/21, Deutsche Bank Polska i Bank Millennium)]. W rezultacie uznać należy, że wszystkie wskazane problemy, które zdaniem Sądu *ad quem* stanowią podstawę orzeczenia kasatoryjnego, w istocie podlegają ocenie i rozstrzygnięciu w postępowaniu drugoinstancyjnym, stanowiącym kontynuację merytorycznego rozpoznania sprawy.

Z przedstawionych powodów orzeczono, jak w sentencji, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w zw. z art. 394¹ § 1¹ i § 3 k.p.c.

[S.J.]

[a]